

Власюк Т. О.

*кандидат економічних наук,
начальник відділу навчально-наукового та методичного забезпечення
Інституту вищих керівних кадрів
Національної Академії державного управління
при Президентові України*

Vlasiuk T. O.

*PhD (Economics),
Head of the Department of Educational and Scientific and Methodological Support
Institute Senior Management Personnel
of the National Academy of Public Administration
under the President of Ukraine*

ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ЄС: РИЗИКИ ТА ПОТЕНЦІЙНІ СТИМУЛИ

FEATURES OF TRADE RELATIONS BETWEEN UKRAINE AND THE EU: THE RISKS AND POTENTIAL INCENTIVES

Анотація. У статті досліджено особливості зовнішньоторговельних відносин України з Європейським Союзом. Визначено ризики імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Ідентифіковано наявні бар'єри на шляху розвитку двосторонніх торговельних відносин між Україною та ЄС. Обґрунтовано перспективи зміцнення економічної безпеки України в контексті розвитку зовнішньоторговельних відносин між Україною та ЄС.

Ключові слова: зовнішня торгівля, експорт, імпорт, Європейський Союз, асоціація, ризик, бар'єр.

Постановка проблеми. Розвиток зовнішньоторговельних відносин України з ЄС відкриває нові можливості реалізації економічного потенціалу країни та створення низки позитивних ефектів для стимулювання внутрішнього виробництва. Водночас співробітництво з ЄС супроводжується цілим рядом ризиків, які реалізуються у зовнішньоторговельному співробітництві та мають бути враховані у зовнішньоекономічній політиці України, що актуалізує обрану тему дослідження. Співробітництво України з ЄС відповідає загальній українській зовнішньоекономічній доктрині, яка базується на постулатах економічної відкритості та активної участі країни у глобалізаційних процесах. Розвиток євроінтеграції України розпочався зі здобуттям незалежності та ознаменував початок відходу держави від моноорієнтації зовнішньої торгівлі із блоком країн, що були колишніми членами СРСР. Територіальна близькість України до Європи в умовах зняття блокуючих імперативів СРСР на зовнішню торгівлю виступила важливим чинником збільшення двостороннього торговельного обміну. Країни Європейського Співтовариства – попередника ЄС – у 1993 році у рамках надання преференційного режиму країнам з перехідною економікою колишнього СРСР надали Україні Генералізовану систему преференцій. Протягом 1993–2015 років Україною було підготовлено та реалізовано низку визначальних заходів інституційного забезпечення торговельного співробітництва, а саме вступ до Світової організації торгівлі у 2008 році, створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС в рамках Угоди про асоціацію, що була підписана у 2014 році.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-практичні аспекти організації зовнішньоторговельних відносин України лягли в основу наукових праць таких учених, як, зокрема, Ю. Білик [1], А. Ключевська [4], І. Крупка [5], В. Мовчан [6], Д. Покришка [7], О. Шнипко [10].

Авторами опрацьовано проблеми інтеграції національної економіки у світове господарство, досліджено перспективи України на міжнародних ринках, визначено ефективність інструментів торгівлі в умовах глобалізації. Водночас науковцями недостатньо опрацьовані питання дослідження особливостей зовнішньоторговельних відносин України з ЄС у контексті ратифікації двосторонньої Угоди про асоціацію.

Метою статті є структуризація особливостей зовнішньоторговельних відносин України з Європейським Союзом у контексті ратифікації Угоди про асоціацію з урахуванням ймовірних ризиків і потенційних переваг для національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рівень відкритості України зафіксований не лише за параметрами торгівлі, але й в багатьох рейтингах. Так, за щорічним індексом свободи “Wall Street Journal” та “Heritage Foundation”, попри те, що Україна посідає лише 162 місце зі 178 країн за підіндексом, який враховує свободу торгівлі та монетарну свободу, показники України перевищують середнє значення. За індексом відкритості Світового Банку [12] у 2015 році Україна посідала 52 позицію зі 153 країн, що ставить її на один рівень з такими державами, як Південна Корея (45,9), Австрія (53,4), Польща (49,4) та Німеччина (46,9). Із підписанням у 2014 році Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [9] Україна законодавчо закріпила процес глибокої лібералізації торгівлі товарами, послугами, руху капіталів та певною мірою робочої сили. Угодою насамперед передбачено суттєве зниження ввізних ставок ЄС на товари з України.

Аналіз стану зовнішньоторговельних взаємовідносин України з ЄС дав змогу встановити такі особливості.

1) Товарна торгівля України з державами-членами ЄС зберігає потенціал в умовах помітного скорочення

торгівлі України з Російською Федерацією. Політика РФ щодо систематичного витіснення України з її внутрішнього ринку привела до поступового згорання обсягів двосторонньої торгівлі та втрати з боку РФ ролі ключового торговельного партнера України. Особливо ця тенденція проявилась у 2014 році, коли падіння експорту України до РФ склало 5,2 млрд. дол. США (рис. 1).

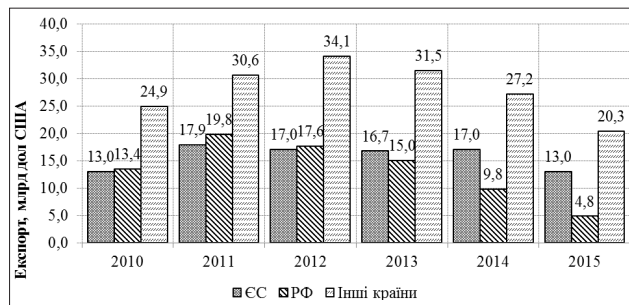

Рис. 1. Експорт товарів України до ЄС та РФ у 2010–2015 роках

Джерело: складено на основі офіційних даних [2]

Динаміка імпорتنих товарних поставок засвідчує згорання імпортової активності з 2012 року, при цьому падіння обсягів імпортової торгівлі в 2015 році найбільшою мірою спостерігалось у торгівлі з ЄС (5,5 млрд. дол. США відносно 2014 року). Водночас імпорт з РФ у 2015 році скоротився на 3,7 млрд. дол. США відносно 2014 року (рис. 2).

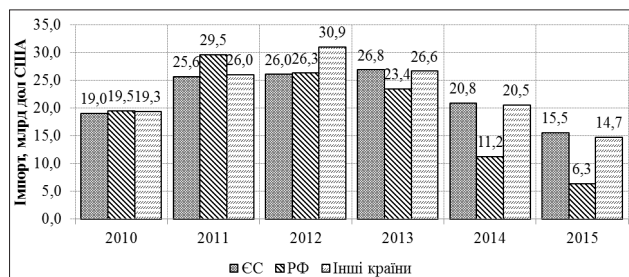

Рис. 2. Імпорт товарів України з ЄС та РФ у 2010–2015 роках

Джерело: складено на основі офіційних даних [2]

Загальний спад економічної активності України у 2015 році зумовив зниження зовнішньоторговельної активності, що визначило скорочення обсягів взаємної торгівлі з ЄС та РФ. Водночас суттєве згорання зовнішньої торгівлі України з РФ потребує розвитку торгівлі з іншими країнами світу, зокрема ЄС. При цьому потрібно враховувати потенціал торгівлі з ЄС.

Розширення доступу на цей ринок створює значні перспективи для вітчизняних виробників товарів. Враховуючи значний рівень політичної підтримки в країнах ЄС, викликану агресією з боку РФ, вітчизняні виробники мають перспективи заміщення ніш на ринку ЄС, на яких вони спеціалізуються. Така підтримка, окрім іншого, може виявлятися у скасуванні певних обмежень на ринках ЄС. Так, в січні 2015 року Європейська Комісія скасувала антидемпінгові мита для українських зварюваних труб [8]. Цікаво, що, скасувавши антидемпінгові мита для українського експорту, Європейська Комісія зберегла дію аналогічних заходів щодо зварних труб з РФ, Білорусі та Китаю (вони були продовжені на додатковий п'ятирічний період).

2) Торговля України в межах країн ЄС характеризується нерівномірною концентрацією. Так, майже 70,0% зовнішньоторговельного обороту України з ЄС припадає лише на сім країн: Німеччину, Польщу, Італію, Угорщину, Нідерланди, Францію та Іспанію (рис. 3). Це засвідчує високий нереалізований потенціал розвитку двосторонніх відносин з країнами ЄС.

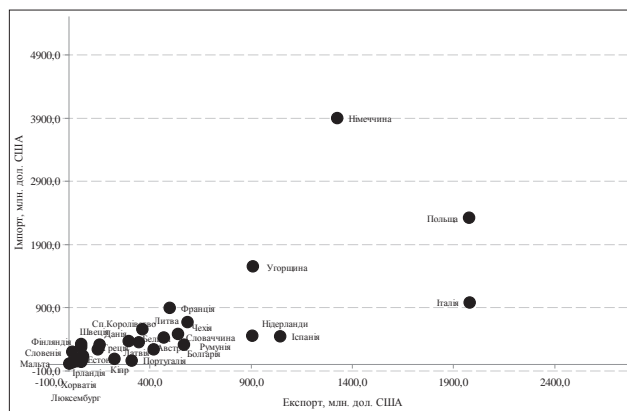

Рис. 3. Експорт та імпорт товарів України з окремими країнами ЄС у 2015 році

Джерело: складено на основі офіційних даних [2]

3) Товарна структура торгівлі України з ЄС має установлену структуру та потребує збільшення частки товарів з вищою доданою вартістю. Підписання Угоди про асоціацію з ЄС дало можливість Україні експортувати значний обсяг продукції до ЄС як на безмитній основі, так і за значно нижчими митами, ніж існували раніше. У 2015 році основу експорту товарів з України до ЄС становили продовольчі товари і сільськогосподарська сировина (12,2 млрд. дол. США, або 33,3% загального експорту України в ЄС), що перевищило рівень поставок недорогоцінних металів та виробів з них у 1,8 млрд. дол. США (16,5%) (табл. 1).

Зростання експорту сільськогосподарської продукції відбулось насамперед через збільшення експорту соняшникової олії у 3,6 рази, або на 117 млн. дол. США, до Італії та майже на 70,0%, або на 77 млн. дол. США, до Іспанії. Також позитивний вплив мало запровадження квот на безмитне ввезення зернових, наслідком чого стало зростання експорту цієї товарної групи на 85 млн. дол. США.

Негативний вплив на динаміку експорту товарів мав експорт чорних металів, який скоротився до Угорщини та Німеччини на 172 млн. дол. США і 103 млн. дол. США відповідно, хоч і був частково компенсований зростанням поставок до Італії на 86 млн. дол. США. Поступова відмова ринка ЄС від використання насіння паспу для енергетичних цілей призвела до скорочення поставок на ринок ЄС насіння і плодів олійних культур на 330 млн. дол. США.

В частині імпорту товарів скорочення відбулось у усіх товарних групах за винятком мінеральних продуктів. Зростання в цій групі було викликане потребою в отриманні природного газу. Найбільш суттєве скорочення імпорту з ЄС відбулось у галузі транспортного обладнання (зниження імпорту на 1,6 млрд. дол. США) насамперед через скорочення імпорту автомобілів з Німеччини на майже 0,6 млрд. дол. США та у хімічній галузі (скорочення імпорту на 1,5 млрд. дол. США) насамперед через скорочення імпорту фармацевтичної продукції майже на 0,5 млрд. дол. США. Скорочення у цих двох галузях та

Зовнішня товарна торгівля України та ЄС у 2010–2015 роках

Товарна група	Експорт					Імпорт						
	2010	2011	2012	2013	2015	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
<i>млрд. дол. США</i>												
Продовольчі товари і сільськогосподарська сировина	9,9	12,8	17,9	17,0	16,7	12,7	5,8	6,3	7,5	8,2	6,1	4,5
Деревина і целюлозно-паперові вироби	1,8	2,2	2,2	2,4	2,3	1,9	2,0	2,2	2,2	2,3	1,6	1,2
Мінеральні продукти	6,7	10,2	7,6	7,5	6,1	3,1	18,4	28,9	26,4	22,6	14,4	11,8
Продукція хімічної промисловості, пластмаси та каучук	4,2	6,3	6,1	5,1	3,7	2,5	10,1	12,5	13,1	13,0	10,4	7,8
Сировина та вироби зі шкіри, текстиль	0,9	1,0	0,9	1,0	0,9	0,7	2,2	2,2	2,8	2,7	2,1	0,9
Недорогоцінні метали та вироби з них	17,3	22,1	18,9	17,6	15,3	10,9	4,1	5,7	5,2	5,0	3,3	1,8
Машино- та приладобудування	9,2	11,9	13,3	10,6	7,4	4,3	12,7	20,1	22,5	19,5	12,1	7,4
Різні товари і вироби	1,4	1,8	1,9	2,1	1,7	2,0	2,4	3,2	3,5	3,6	2,6	2,1
Всього	51,4	68,3	68,7	63,3	54,0	38,1	57,8	81,1	83,2	76,9	52,5	37,5
<i>структура, %</i>												
Продовольчі товари і сільськогосподарська сировина	19,3	18,7	26,0	26,9	30,9	33,3	10,0	7,8	9,0	10,6	11,6	12,0
Деревина і целюлозно-паперові вироби	3,4	3,2	3,2	3,8	4,2	5,0	3,5	2,7	2,6	3,0	3,0	3,2
Мінеральні продукти	13,1	15,0	11,1	11,8	11,3	8,1	31,8	35,6	31,8	29,3	27,3	31,5
Продукція хімічної промисловості, пластмаси та каучук	8,1	9,3	8,8	8,1	6,8	6,6	17,6	15,4	15,7	17,0	19,9	20,8
Сировина та вироби зі шкіри, текстиль	1,8	1,5	1,3	1,5	1,7	1,8	3,7	2,7	3,4	3,5	4,0	2,4
Недорогоцінні метали та вироби з них	33,7	32,4	27,5	27,8	28,3	28,6	7,1	7,0	6,3	6,5	6,3	4,8
Машино- та приладобудування	17,9	17,4	19,3	16,8	13,7	11,3	22,1	24,7	27,0	25,3	23,0	19,7
Різні товари і вироби	2,7	2,6	2,8	3,3	3,1	5,2	4,2	3,9	4,2	4,7	4,9	5,6
Всього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Джерело: складено на основі офіційних даних [2]

машинобудівній галузі сформували 70,0% загального скорочення імпорту товарів з ЄС.

4) Структурні показники торговельного співробітництва України з ЄС засвідчують середньо-низько-технологічну спеціалізацію експортних поставок. Зовнішньоторговельний обмін України з ЄС не є паритетним, на що вказує значне від'ємне сальдо за товарами, що у 2015 році склало 2,31 млрд. дол. США при товарообороті у 30,8 млрд. дол. США. Україна постачає до ЄС переважно нетехнологічні товари, імпортуючи товари з високою доданою вартістю. Важливо відзначити майже шестикратне перевищення імпорту з ЄС товарів високотехнологічної спеціалізації над аналогічним експортом з України, що засвідчує проблеми непаритетного обміну та низької технологічної спеціалізації України у торгівлі з ЄС.

5) Дослідження паритетності торгівлі України за рівнем технологічності товарних поставок засвідчує помітний розрив між країнами ЄС (табл. 2).

Враховання характеру взаємного обміну дасть змогу Україні ідентифікувати двосторонні відносини з країнами ЄС для того, щоб досягати більш паритетної торгівлі та вирівнювати структурні характеристики торгівлі. Загалом лише з 11 країнами ЄС Україною досягається паритет у торгівлі (табл. 2). При цьому паритетна торгівля у 2015 році у групі високотехнологічних товарів досягалась лише з Литвою та Угорщиною; у групі середньо-високотехнологічних товарів – з Латвією, Литвою, Естонією, Португалією, Кіпром та

Угорщиною; у групі середньо-низько-технологічних товарів – з Болгарією, Естонією, Іспанією, Італією, Кіпром, Латвією, Португалією, Словаччиною, Хорватією, Чехією, Нідерландами, Румунією.

6) Застосування моделі співробітництва України з ЄС на принципах “win-win strategy” відповідає економічним інтересам України. У формуванні типу взаємовідносин України з державами-членами ЄС та встановленні ступеня паритетності у торгівлі доцільно скористатись чотирма типами оцінки торговельних процесів, запозичених з теоретичних поглядів ізоляціоністів, меркантилістів, протекціоністів і лібералізму.

Водночас процес імплементації Угоди про асоціацію містить в собі певні ризики.

1) Розрив між юридичною і фактичною імплементацією. Найбільшою загрозою є розрив між імплементацією до національного законодавства переліку нормативно-правових актів ЄС та їх реальним впровадженням на практиці. Адже існує ризик того, що економіка країни не зможе перейти на нові правила навіть з урахуванням перехідного періоду, наданого цією Угодою.

2) Збільшення витрат домогосподарств через запровадження європейських стандартів. Вищий рівень безпеки означає, що товари, які не відповідають вимогам безпеки, але є, ймовірно, дешевшими, будуть витіснені з ринку. Це стосуватиметься як товарів національного виробника, який не зможе адаптуватись до нових вимог, так і менш безпечних імпортованих товарів.

Рівень паритетності торгівлі України з країнами ЄС за групами технологічності товарів у 2015 р.*

Країни ЄС	Загалом	Високотехнологічні товари	Середньо-високотехнологічні товари	Середньо-низько-технологічні товари	Низькотехнологічні товари	Сільськогосподарські товари
Португалія	7,16	0,76	3,86	6,29	0,62	275,66
Кіпр	4,22	0,18	3,67	17,84	2,07	10,34
Іспанія	2,38	0,05	0,32	1,28	3,64	8,38
Латвія	2,29	0,26	4,88	5,18	1,94	45,35
Італія	2,03	0,19	0,10	4,52	1,53	12,08
Нідерланди	2,02	0,26	0,42	1,64	2,15	19,69
Румунія	1,80	0,08	0,47	2,09	4,54	0,18
Хорватія	1,73	0,26	0,15	6,80	2,11	1,11
Болгарія	1,63	0,26	0,81	2,47	0,46	4,61
Словаччина	1,14	0,24	0,92	1,35	1,12	0,40
Чеська Республіка	1,13	0,35	0,68	2,17	0,95	0,17
Данія	0,98	0,15	0,29	0,63	2,36	0,04
Польща	0,86	0,16	0,69	0,70	1,28	2,35
Естонія	0,85	0,24	1,36	1,76	0,77	19,26
Бельгія	0,83	0,09	0,22	0,41	0,80	92,79
Мальта	0,79	0,00	0,38	0,24	4,22	5009,00
Ірландія	0,78	0,02	0,09	0,41	0,14	-
Австрія	0,75	0,05	0,19	0,86	1,63	6,10
Греція	0,65	0,05	0,38	0,45	5,58	1,06
Сполучене Королівство	0,62	0,04	0,25	0,59	1,57	40,78
Угорщина	0,58	2,35	1,19	0,25	1,26	0,31
Франція	0,56	0,07	0,09	0,12	1,93	4,40
Литва	0,43	2,39	1,54	0,11	3,16	403,94
Німеччина	0,32	0,17	0,33	0,18	0,74	2,01
Швеція	0,22	0,01	0,10	0,45	0,25	86,00
Фінляндія	0,22	0,00	0,43	0,38	0,09	7,69
Словенія	0,13	0,01	0,19	0,25	0,20	9,41
Люксембург	0,12	0,00	0,98	0,06	0,31	0,00

* розраховано як відношення експорту України за групою товарів до імпорту ЄС відповідної групи.

Джерело: складено на основі офіційних даних [2]

3) Певне витіснення вітчизняних виробників. Зниження ставок на імпорт товарів з ЄС посилює конкуренцію на внутрішньому ринку. Насамперед це стосується виробників харчових продуктів (зниження ввізного мита з 10,8% до 1,5%) та текстильних виробів (зниження з 6,4% до 0%). Водночас ймовірність значного витіснення вітчизняних виробників через зменшення ввізних мит для товарів з ЄС є досить низькою, адже після приєднання до СОТ Україна суттєво знизилася свої мита.

4) Дисбаланс між орієнтацією на ринок ЄС і внутрішній ринок. Отримання права на безмитний експорт по більшості товарних позицій на ринок ЄС є стимулом для вітчизняних виробників повністю сконцентрувати свої зусилля на цьому ринку, не приділяючи при цьому уваги потребам внутрішнього ринку.

5) Консервація спеціалізації експорту України на товарах з порівняно низькою доданою вартістю. Як показав досвід приєднання України до СОТ, найбільшу вигоду від глобальних торговельних угод мають сектори традиційного експорту України, виробники продукції чорної металургії та сільськогосподарських товарів.

6) Також до ризиків, пов'язаних з функціонуванням ЗВТ з ЄС потрібно віднести необхідність залучення значних фінансових ресурсів для адаптації та реалізації нових актів законодавства; потребу в оновленні та зміні технології виробництва; зростання втрат для окремих

галузей промисловості України через їх низьку конкурентоспроможність; відсутність коштів і необхідності пошуку партнерів та інвесторів для цілей модернізації наявних виробництв; зниження конкурентоспроможності національних сільськогосподарських продуктів на внутрішньому ринку у зв'язку з наявністю потужної системи державної підтримки сільського господарства в ЄС та інших країнах [11].

Водночас не слід забувати про наявні бар'єри на шляху розвитку двосторонніх торговельних відносин безпосередньо з боку України, серед яких необхідно назвати такі: 1) непрозора та неефективна система повернення експортерам заборгованості за ПДВ; гострота цієї проблеми «знята», але компанії, які не приєдналися до системи автоматичного повернення ПДВ, все ще відчувають її; крім цього, залишаються проблеми з раніше накопиченою заборгованістю з повернення податку; 2) тривалі та громіздкі процедури митного оформлення («очищення»), оскільки застарілі методи управління, які не є заснованими на аналізі ризику, часто супроводжуються вимогами додаткових документів (зокрема, тих, які містять комерційну таємницю); 3) обмеження на державні закупівлі зарубіжних операторів; 4) вітчизняна система визначення митної вартості змінена відповідно до стандартів СОТ; 5) забезпечення належного дотримання прав інтелектуальної власності.

Висновки. Подолання зазначених бар'єрів лежить в площині реалізації передбачених системою виконавчої влади реформ. Проте зволікання з їх впровадженням недопустиме, оскільки це не дасть можливості Україні ефективно використати наявні переваги від Угоди про асоціацію. Більш того, національні виробники не зможуть конкурувати з продукцією ЄС, що зумовить їх подальше витіснення з внутрішнього ринку. Таким чином, можна констатувати, що додаткові ризики, які виникають у процесі поглиблення

інтеграції України до європейського економічного простору, потребують своєчасного врахування та елімінування. Уникнення цих ризиків дасть змогу досягти реальних перспектив зміцнення економічної безпеки на засадах сукупної дії інтегральних факторів, серед яких слід назвати розширення та диверсифікацію ринків збуту вітчизняної продукції, появу альтернативних джерел постачання, доступ до залучення фінансових ресурсів і покращення інституціональної структури національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Білик Ю. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство / Ю. Білик – К. : Урожай, 2004. – 288 с.
2. Державна фіскальна служба України. Митна статистика. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sfs.gov.ua/ms>.
3. Дідковська Б. Стан та перспективи України на товарних ринках ЄС / Б. Дідковська // Формування ринкових відносин в Україні : зб. наук. пр. – Вип. 12 (67). – К. : НДЕІ, 2006. – С. 21–25.
4. Ключевська А. Зовнішньоторговельні відносини України в контексті вибору її інтеграційного вектора / А. Ключевська // Дослідження міжнародної економіки : зб. наук. пр. – № 2 (67). – К. : НАН України, 2011. – С. 185–192.
5. Крупка І. Порівняльний аналіз основних інструментів зовнішньоторговельної політики в умовах глобалізації / І. Крупка // Формування ринкової економіки в Україні. – 2009. – Вип. 19. – С. 335–351.
6. Мовчан В. Вплив світової кризи на економічні відносини України та ЄС / В. Мовчан // International Review. – 2010. – № 1. – С. 4–18.
7. Покришка Д. Торговельні відносини України з Європейським Союзом в умовах глобальної невизначеності / Д. Покришка // Стратегічні пріоритети. – 2012. – № 1 (22). – С. 18–31.
8. Рішення Європейської Комісії від 26 січня 2015 року № 2015/110 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:JOL_2015_020_R_0004&from=EN.
9. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_\(body\).pdf](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine-EU_Association_Agreement_(body).pdf).
10. Шнипко О. Торговельні війни в умовах глобалізації: значення для України / О. Шнипко // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 21. – С. 4–6.
11. Association Agreement EU – Ukraine: Risks and Benefits for business // Green Mind [Електронний ресурс]. – Режим доступу : greenmind.com.ua/en/meropriyatiya/soglashenie-ob-assotsiatsii-ukraina-es-riski-i-preimushchestva-dlya-biznesa.html.
12. Export of goods and services (% of GDP) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS>.

Анотація. В статті досліджені особливості зовнішньоторговельних відносин України з Європейським Союзом. Визначені ризики імплементації Співгоди про асоціацію між Україною та ЄС. Ідентифіковані існуючі бар'єри на шляху розвитку двосторонніх торговельних відносин між Україною та ЄС. Обґрунтовані перспективи укріплення економічної безпеки України в контексті розвитку зовнішньоторговельних відносин між Україною та ЄС.

Ключевые слова: зовнішня торгівля, експорт, импорт, Європейський Союз, асоціація, ризик, бар'єр.

Summary. In the article the features of trade relations between Ukraine and the European Union. Risks defined implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU. Identified existing barriers to the development of bilateral trade relations between Ukraine and the EU. Grounded prospects for strengthening economic security of Ukraine in the context of trade relations between Ukraine and the EU.

Key words: foreign trade, export, import, European Union, Association, risk, barrier.